

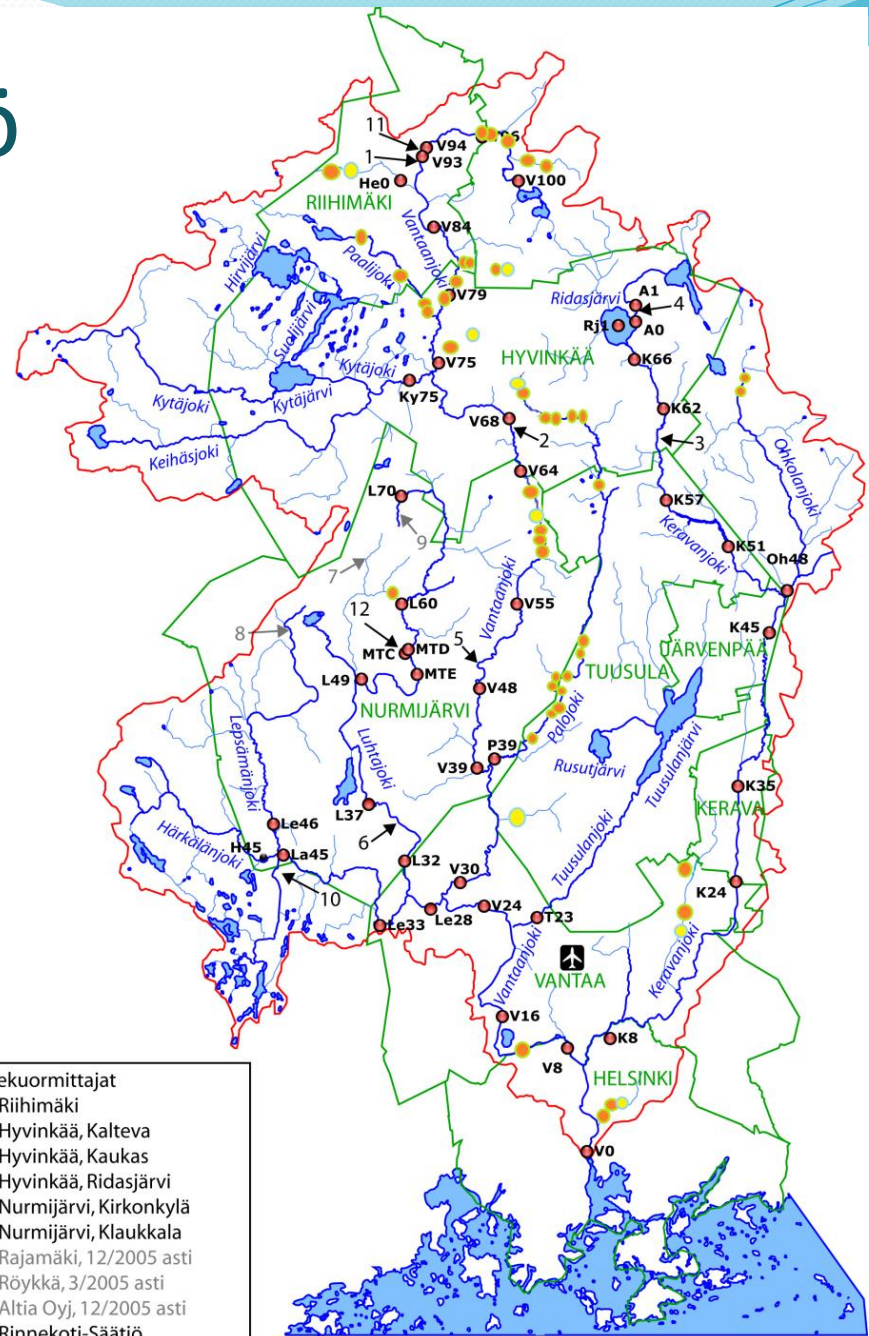
Vantaanjoen kututarkkailu

Kari Stenholm

Virtavesien hoitoyhdistys ry

Vantaanjoen vesistö

- Vantaanjoen 100 km pitkä pääuoma lähtee Hausjärveltä ja laskee mereen Helsingissä
- Vantaanjoen vesistön yhteenlaskettu uomapituus on yli 300 km
- Vantaanjoen vesistö sijaitsee 14 kunnan alueella Uudellamaalla ja Etelä-Hämeessä
- Vantaanjoen keskivirtaama on joen suulla n. $16 \text{ m}^3/\text{s}$. Kuivana aikana virtaama joen suulla voi olla alle $2 \text{ m}^3/\text{s}$ ja tulvien aikana jopa $170\text{...}300 \text{ m}^3/\text{s}$ (kesätulva vuonna 2004 $175 \text{ m}^3/\text{s}$, kevättulva vuonna 1966: $317 \text{ m}^3/\text{s}$)

- Pistekuormittajat
- 1 Riihimäki
  - 2 Hyvinkää, Kalteva
  - 3 Hyvinkää, Kaukas
  - 4 Hyvinkää, Ridasjärvi
  - 5 Nurmijärvi, Kirkonkylä
  - 6 Nurmijärvi, Klaukkala
  - 7 Rajamäki, 12/2005 asti
  - 8 Röykkä, 3/2005 asti
  - 9 Altia Oyj, 12/2005 asti
  - 10 Rinnekoti-Säätiö
  - 11 Versowood Oy Riihimäki
  - 12 Metsä-Tuomelan jäteasema

Valuma-alue raja lupa Ympäristöhallinto
Järvet ja joet lupa Genimap
10 000 m

Vantaanjoki on elvytetty jätevesiviemäristä Suomenlahden parhaaksi taimenjoeksi

- Paikalliset taimenet lisääntyvät laajasti eri puolilla vesistöä, jonka uomapituus on yli 300 km
- Merivaelluksen tehneet taimenet lisääntyvät suurimmalla osalla yli 200 km pitkää meriyhteydessä olevaa uomapituutta ja ylimmillään 95 km päässä merestä.
- Taimenen luonnonlisääntymisen poikastiheydet ovat suuria.

Ongelmia on silti edelleen paljon

- Kova verkkokalastus Vantaanjoen suun edustan merialueella
- Vanhankaupunginkosken voimalaitos ja sen pato
- Isot jätevesipäästöt Riihimäeltä ja monista muistakin Vantaanjoen kunnista Vantaanjoen vesistöön ja Helsingistä Vantaanjoen edustan merialueelle ja Vantaanjokeen
- Kalojen nousua haittaavat tai kokonaan estävät padot ja huonosti toimivat kalatiet
- Kuntien huonot hulevesijärjestelyt
- Valuma-alueen vakava vaurioituminen rakentamisen ja maa- ja metsätalouden tehokkaan ojituksen takia
- Huono kalastuksen valvonta

Kala- ja vesistötutkimus Vantaanjoella

- Sähkökalastusta tehdään perinteisesti Virhon, RKTL:n ja Vantaanjoen yhteistarkkailun toimesta
- Parina vuotena Vantaanjoella on tehty myös telemetriatutkimusta nousukaloihin kiinnitetyillä radiolähettimillä
- Vantaanjoen yhteistarkkailu tekee veden laadun, kalaston ja pohjaeläinten tarkkailua
- Virho seuraa Vantaanjoen kokonaistilannetta laajasti eri puolilla vesistöä
- Virho tekee kutusoraikkojen kunnon seurantaa
- Virho tekee poikastuotannon seurantaa
- Virho tekee laajaa kututarkkailua
- Virho kunnostaa Vantaanjoen vesistöä ja tekee laajaa suojelutyötä hankkimaansa tietoon perustuen

Sähkökalastusta latvapurolla

Kuva: Kari Stenholm

Sähkökalastusta pääuomalla

Kuva: Kari Stenholm

Sähkökalastuksen tuloksia

Kuva: Kari Stenholm

1-vuotias taimen latvapurosta

Kuva: Kari Stenholm

Kesänvanha taimen latvapurosta

Kuva: Kari Stenholm

Lohen 1-vuotias poikanen

Vantaanjoelta

Kuva: Kari Stenholm

Virhon kututarkkailu

- Taimenen, lohen ja kirjolohen kutuaikana seurataan silmämääräisesti kutusoraikkoja ja kalojen kutua niillä
- Pyritään seuraamaan mahdollisimman monia kutupaikkoja, jotta mahdollisimman hyvä käsitys koko vesistön kututilanteesta saataisiin
- Kutupaikoilta havainnoidaan kalat ja niiden koko, sekä niiden historia; paikallinen taimen/merivaelluksen tehnyt taimen
- Havaintopaikoilta havainnoidaan myös virtaama, veden lämpötila, veden väri ja mahdolliset erityishavainnot

Kutuhavainnointia kutupaikalla

Kuva: Kari Stenholm

Kutuhavainnointia kutupaikalla

Kuva: Kari Stenholm

Videokuvausta kutupaikalla

Kuva: Kari Stenholm

Kutuhavainnointia kutupaikalla

Kuva: Joonas Stenholm

Kutuhavainnointia kutupaikalla

Kuva: Kari Stenholm

Kutuhavainnointia kutupaikalla

Kuva: Joona Stenholm

Kudun videokuvausta

Kuva: Kari Stenholm

Vantaanjoen vesistön uomapituus on yli 300 km, joista yli 200 km on meriyhteydessä. Uomia on monenlaisia.

Kuva: Kari Stenholm

Erkylänlukkojenpuro

Kuva: Kari Stenholm

Selänoja

Kuva: Kari Stenholm

Sveitsinpuro

Kuva: Kari Stenholm

Paalijoki

Kuva: Kari Stenholm

Palojoen latva

Kuva: Kari Stenholm

Keihäsjoki

Kuva: Kari Stenholm

Palojoen latva

Kuva: Kari Stenholm

Leveässäkin uomassa pystyy tekemään kututarkkailua

Kuva: Kari Stenholm

Pääuoman Nukarinkoski

Kuva: Kari Stenholm

Pääuoman Nukarinkoski

Kuva: Kari Stenholm

Pääuoman Myllykoski

Kuva: Kari Stenholm

Pääuoman Vantaankoski

Kuva: Kari Stenholm

Pääuoman Vantaankoski

Kuva: Kari Stenholm

Keravanjoen Kirkonkylänkoski

Kuva: Kari Stenholm

Vanhankaupunginkosken kalatie

Kuva: Kari Stenholm

Taimenen kutu alkaa Vantaanjoella lokakuun alkupuolella

Kuva: Kari Stenholm

Kutu alkaa yläjuoksulla aiemmin kuin alajuoksulla

Kuva: Kari Stenholm

Kudun kiihkein vaihe kestää noin kuukauden

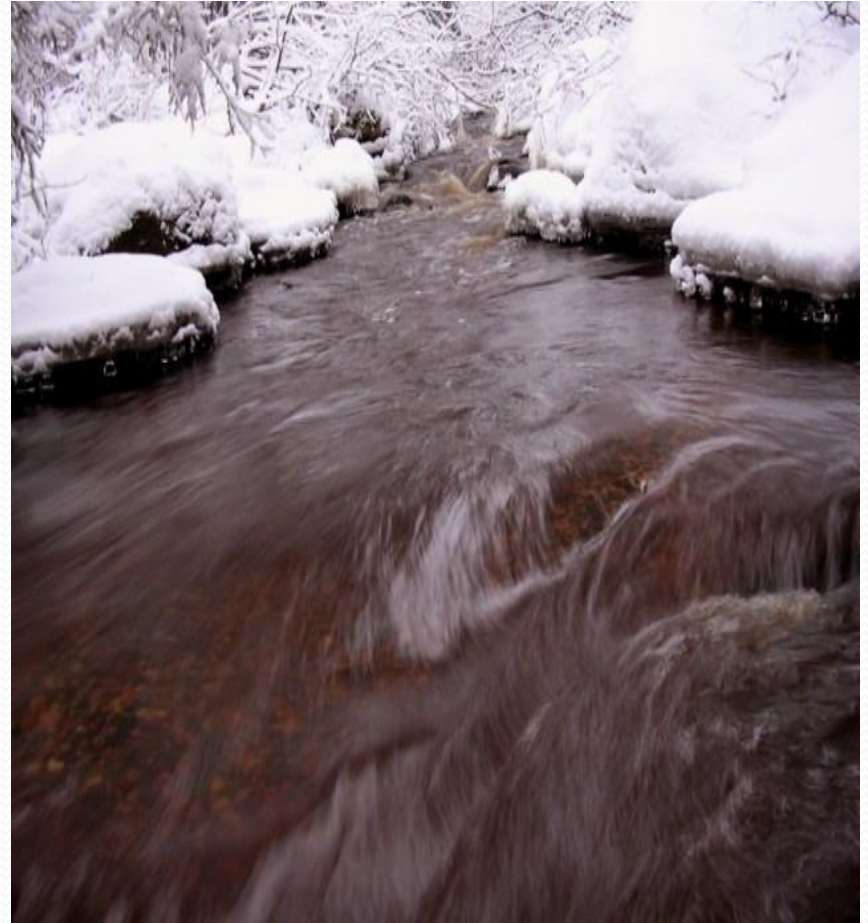
Kuva: Kari Stenholm

Taimenen kutua voi Vantaanjoella nähdä lokakuun alusta joulukuun alkupuolelle

Kuva: Kari Stenholm

Kuva: Kari Stenholm

Kutu on usein aktiivisinta hämärän ja pimeän aikaan

Kuva: Kari Stenholm

Näkyvyys on huono hämärässä

Kuva: Kari Stenholm

Kohta tarvitaan lamppua

Kuva: Kari Stenholm

Kirkkaalla lampulla näkee hyvin

Kuva: Kari Stenholm

Taimenen kutua Vantaanjoen latvoilla

Kuva: Kari Stenholm

Paikalliset taimenet kutevat Vantaanjoen latvoilla

Kuva: Kari Stenholm

Paikallisten taimenten kutupesä

Kuva: Kari Stenholm

Paikallinen taimen

Kuva: Kari Stenholm

Paikallinen taimen

Kuva: Kari Stenholm

Paikallinen taimen

Kuva: Kari Stenholm

Paikallinen taimen

Kuva: Kari Stenholm

Paikalliset taimenet

Kuva: Kari Stenholm

Paikalliset taimenet kutevat latvapurossa

Kuva: Kari Stenholm

Meritaimenet kutevat sivujoessa yläjuoksulla

Kuva: Kari Stenholm

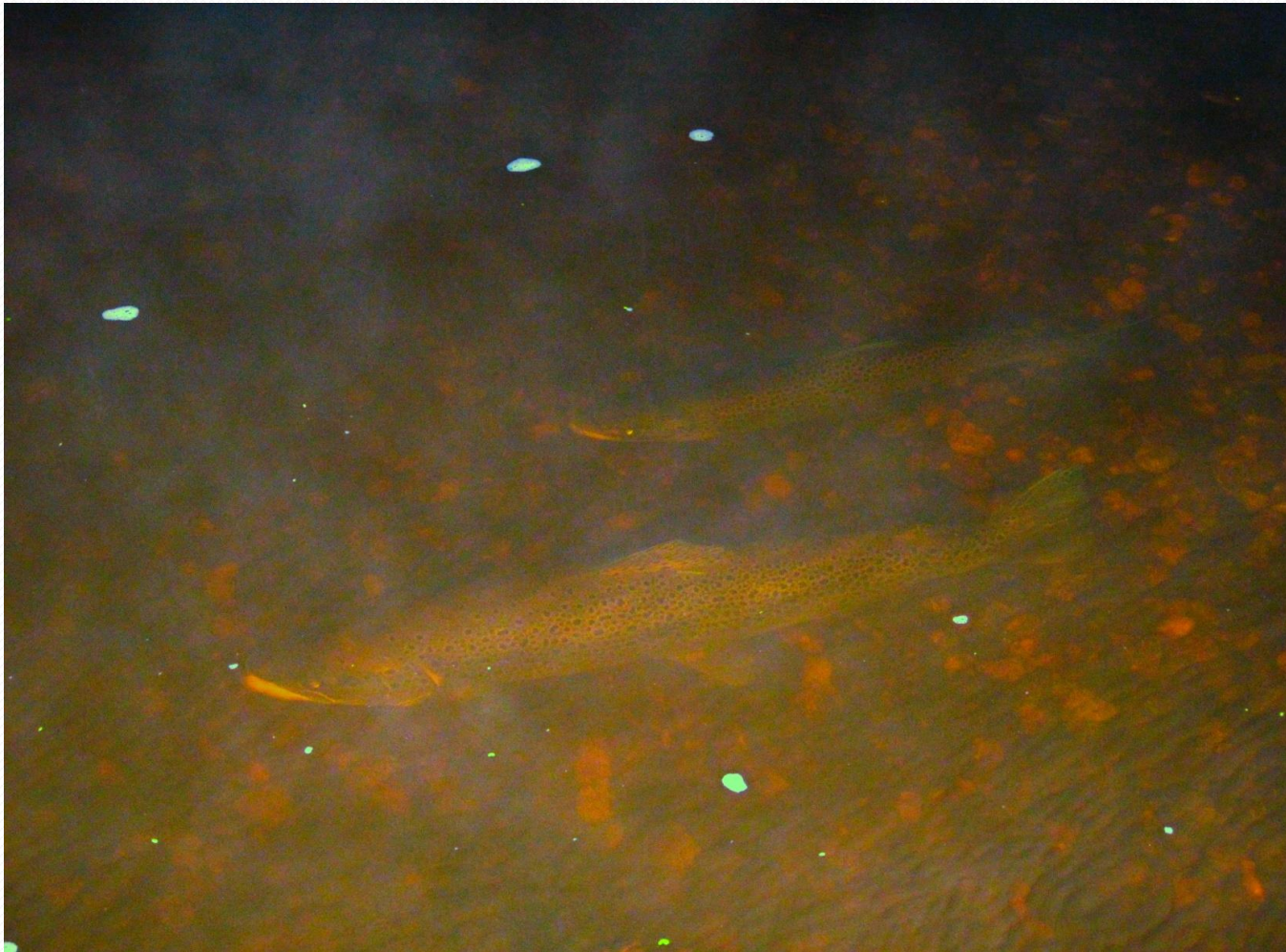
Ensimmäistä kertaa kutevat
meritaimenet ovat usein hieman yli
60 cm pituisia, mutta alle 65 cm

Kuva: Kari Stenholm

Meritaimenet kutevat latvapurolla

Kuva: Kari Stenholm

80-senttinen ja 70-senttinen meritaimen kutevat Vantaanjoen yläjuoksulla

Kuva: Kari Stenholm

70-senttiset meritaimenet kutevat Vantaanjoen yläjuoksulla

Kuva: Kari Stenholm

Meritaimenet kutevat

Kuva: Petteri Hautamaa

Paikalliset taimenet pyrkivät mukaan meritaimenten kutuun

Kuva: Petteri Hautamaa

Meritaimen on napannut pienen kilpamosijan suuhunsa

Kuva: Petteri Hautamaa

Vantaanjoella kutee myös kirjolohia

Kuva: Kari Stenholm

Kirjolohet kutevat taimenten ja lohien kutukumpuihin ennen kuin poikaset niistä ovat lähteneet. Kuvassa kirjolohen kutupesiä.

Kuva: Kari Stenholm

Luonnonkudusta syntynyt kirjoloihen kesänvanha poikanen Vantaanjoelta

Kuva: Kari Stenholm

Virho tutkii näköhavainnoilla

- Kalojen esiintymistä yleensä
- Etsii kalojen kutupaikkoja
- Seuraa kalojen kutua
- Tutkii poikasten esiintymistä yleensä
- Tutkii poikasten tiheyttä
- Tutkii kutusoraikkojen kuntoa
- Tutkii vesistön tilaa yleensä
- Tarkoilla näköhavainnoilla saadaan hyvä yleiskäsitys vesistön monista asioista

Näköhavaintojen merkitys

- Ilman näköhavainnoilla kerättyä tietoa käsitys Vantaanjoesta ja sen vaelluskalojen tilanteesta olisi puutteellinen ja osittain myös väärä.

Taimenen kutuvideoita Vantaanjoelta

- <http://vimeo.com/17465119>
- <http://vimeo.com/17259281>
- <http://vimeo.com/31792974>
- <http://vimeo.com/80712192>